POMORSKI OŚRODEK DORADZTWA ROLNICZEGO
W LUBANIU

Tworzenie i rozwój grup producentów rolnych i organizacji producentów

Opracował Sebastian Zwierz

Stare Pole, grudzień 2022 r.

Producenci rolni dzięki zrzeszaniu się w grupy lub organizacje producentów mogą osiągnąć wiele korzyści, których byliby pozbawieni, działając indywidualnie. Przede wszystkim mogą oni znacząco poprawić swoją pozycję rynkową, ustabilizować zbyt swoich produktów oraz zwiększyć opłacalność produkcji.

Dzięki formom wspólnego działania rolnicy taniej zaopatrują się w środki do produkcji, co prowadzi do znacznego zmniejszenia kosztów produkcji rolniczej, korzystniej sprzedają swoje produkty, przechwytując część wartości dodanej, jaka powstaje w kolejnych etapach obrotu oraz przetwórstwa produktów, zapewniając sobie tym samym istotnie zwiększone dochody.

Mają również szansę sprostać wciąż rosnącym wymaganiom coraz bardziej skonsolidowanych odbiorców produktów, poprzez ustandaryzowanie produkcji w swoich gospodarstwach. Wspólne działania producentów wzmacniają również ich pozycję w łańcuchu dostaw żywności. Grupy i organizacje producentów odgrywają znaczącą rolę, jako ogniwo łączące produkcję rolną z handlem.

W dniu **31 sierpnia 2022 r.** został zaakceptowany przez Komisję Europejską **Polski Plan Strategiczny na lata 2023-2027**. Obecnie trwa proces uzgadniania, w którym trwają m.in. konsultacje społeczne:

- ustawy o Planie Strategicznym dla wspólnej polityki rolnej oraz
- ustawy o finansowaniu wspólnej polityki rolnej na lata 2023-2027.

Na podstawie ww. ustaw będzie realizowane w ramach PS WPR na lata 2023-2027, **wsparcie dla grup producentów rolnych (GPR)** oraz **organizacji producentów (OP)**, m.in. w ramach interwencji **I.13.2, „Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych”.** Wsparcie to będzie miało charakter pomocy ryczałtowej. Obsługa wniosków i wymiana korespondencji z beneficjentami będzie realizowana w formie elektronicznej, poprzez system Centralny System Obsługi Beneficjenta (CSOB).

Zgodnie z nowym podejściem, dla większości interwencji PS WPR **nie będzie wydawanych**, jak dotychczas, **rozporządzeń MRiRW, tylko wytyczne MRiRW**.

- Na podstawie wytycznych MRiRW, **podmiot wdrażający, w przypadku I.13.2-ARiMR, opracuje regulamin naboru wniosków**.
- Opracowany regulamin naboru wniosków będzie publicznie udostępniany i na jego podstawie przeprowadzany będzie nabór wniosków.
- Nabór wniosków o przyznanie pomocy będzie ogłaszany przez Prezesa ARiMR, zgodnie z harmonogramem naborów w ramach PS WPR.
- **Wnioski będą składane w systemie CSOB**, za pośrednictwem którego będzie prowadzona cała korespondencja, w tym wyjaśnienia, uzupełnienia wniosków, a ostatecznie zawierana umowa z beneficjentem.
- **W postanowieniach umowy będą określane warunki wypłaty wsparcia oraz zobowiązania**.

Regulamin naboru będzie określał takie elementy, jak:

- termin składania wniosków o przyznanie pomocy,
- czas trwania naboru wniosków o przyznanie pomocy,
- czas rozpatrywania wniosków i zawieranie umów,
- kryteria dostępu do wsparcia,
- kryteria wyboru operacji,
- maksymalny poziom pomocy, kwotę pomocy,
- formę pomocy,
- załączniki, tj. formularz wniosku o przyznanie pomocy, płatność oraz umowy,
- inne niezbędne elementy, mające wpływ na zasady przyznawania pomocy.

Planowany termin uruchomienia I naboru wniosków o przyznanie pomocy w ramach I.13.2, to II kwartał 2023 r.

Wniosek o przyznanie pomocy **może złożyć**:

1) **grupa producentów rolnych (GPR)**:
   - **uznana nie wcześniej niż w dniu 1 stycznia 2023 r.** na podstawie przepisów ustawy z dnia 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw,

2) **organizacja producentów (OP):**
- **uznana nie wcześniej niż w dniu 1 stycznia 2023 r.** na podstawie przepisów ustawy z dnia:
  - 11 marca 2004 r. organizacji niektórych rynków albo
  - 20 kwietnia 2004 r. o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych.

Wsparcie nie obejmuje kategorii „drób, pszczelarstwo, owoce i warzywa".

Pomoc jest przyznawana GPR albo OP:

1) która zobowiąże się do **realizacji planu biznesowego**;
2) która **posiada numer identyfikacyjny** ARiMR;
3) która **działa jako przedsiębiorca prowadzący mikro-, małe lub średnie przedsiębiorstwo** w rozumieniu załącznika I do rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu;

4.1) w skład której **mogą wchodzić członkowie będący producentami jednego produktu lub grupy produktów, którzy byli członkami (lub ich małżonkowie)** grupy producentów rolnych, wstępnie uznanej grupy producentów owoców i warzyw lub organizacji producentów owoców i warzyw, utworzonej ze względu na ten sam produkt, której przyznano i wypłacono pomoc na rozpoczęcie działalności ze środków UE w ramach:

a) działań: „Grupy producentów rolnych" PROW 2004-2006, „Grupy producentów rolnych" PROW 2007-2013, „Tworzenie grup producentów i organizacji producentów" PROW 2014-2020, interwencji I 13.2 „Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych",

b) mechanizmów pomocy finansowej udzielanej:
   - wstępnie uznanym grupom producentów owoców i warzyw,
   - uznanym organizacjom producentów owoców i warzyw

przy czym produkcja takich osób nie będzie wliczana do podstawy wypłaty pomocy.

4.2) w skład której nie wchodzą członkowie będący producentami jednego produktu lub grupy produktów, którzy byli członkami grupy producentów rolnych albo organizacji producentów, k**tóra otrzymała wyprzedzające finansowanie pomocy**:

a) w ramach działania 9 „Tworzenie grup producentów i organizacji producentów" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, na podstawie art. 17 ustawy z dnia 27 maja 2015 r. o finansowaniu wspólnej polityki rolnej (Dz.U. z 2018 r. poz. 719 oraz z 2022 r. poz. 88), **które nie zostało rozliczone zgodnie z umową o przyznanie wyprzedzającego finansowania pomocy, o której mowa w art. 17, ust. 2, pkt 1 tej ustawy**;

b) w ramach interwencji I.13.2 „Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych" objętego PS WPR, na podstawie projektowanej ustawy o finansowaniu wspólnej polityki rolnej, **które nie zostało rozliczone zgodnie z umową o przyznaniu pomocy**;

5) **w przypadku produkcji roślinnej:** każdemu z członków będącemu producentem **przyznano płatności na podstawie przepisów o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego** w roku uznania lub przynajmniej raz w ciągu ostatnich 2 lat poprzedzających rok uznania wnioskodawcy;

6) **w przypadku produkcji zwierzęcej:** każdy z członków będący producentem **był posiadaczem zwierząt gospodarskich objętych obowiązkiem zgłoszenia do rejestru zwierząt gospodarskich** oznakowanych i siedzib stad tych zwierząt, ze względu na które została uznana, przynajmniej w roku poprzedzającym rok uznania wnioskodawcy;

7) **w przypadku członka będącego producentem, który prowadzi produkcję w ramach działu specjalnego produkcji rolnej**, produkcja ta była prowadzona przynajmniej w roku poprzedzającym rok uznania wnioskodawcy;

8) **w przypadku członka wnioskodawcy będącego producentem, który prowadzi produkcję produktów lub grupy produktów,**

ze względu na które wnioskodawca został uznany, innych niż określone w pkt. 5 albo 6 albo 7, przynajmniej w roku poprzedzającym rok uznania wnioskodawcy;

9) której siedziba znajduje się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
10) której każdy z członków będący producentem prowadzi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej produkcję produktu lub grupy produktów, ze względu na które wnioskodawca został uznany;

Wsparcie przyznaje się jeden raz w okresie realizacji Programu. Wnioskodawca **może ubiegać się o wyprzedzające finansowanie pomocy** w ramach interwencji I.13.2, jeśli **zawnioskuje o nie na etapie składania wniosku o przyznanie pomocy. Pomocą objęta jest produkcja i sprzedaż produktów rolnych, objętych załącznikiem I do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.**

Kryteria wyboru:

1) jeżeli wnioskodawca jest **zorganizowany w formie spółdzielni**;
2) jeżeli wnioskodawca zrzesza producentów, którzy **prowadzą produkcję**:
   a) **w ramach unijnych lub krajowych systemów jakości**,
   b) w przypadku wnioskodawcy będącego grupą, w ramach następujących kategorii produktów:
      - **świnie żywe**, prosięta, warchlaki, mięso wieprzowe: świeże, chłodzone, mrożone,
      - **bydło żywe:** zwierzęta rzeźne lub hodowlane, mięso wołowe: świeże, chłodzone, mrożone,
      - **owce lub kozy żywe**, zwierzęta rzeźne lub hodowlane, wełna owcza lub kozia strzyżona potna, mięso owcze lub kozie: świeże, chłodzone, mrożone, skóry owcze lub kozie surowe (suszone),
      - **szyszki chmielowe, konopie włókniste lub len, buraki cukrowe, liście tytoniu suszone**;
   c) w przypadku wnioskodawcy będącego organizacją:

- produktów **z sektora wieprzowiny**, o których mowa w części XVII załącznika I do rozporządzenia nr 1308/2013,
- produktów **z sektora wołowiny i cielęciny**, o których mowa w części XV załącznika I do rozporządzenia nr 1308/2013,
- produktów **z sektora baraniny i koziny**, o których mowa w części XVIII załącznika I do rozporządzenia nr 1308/2013,
- produktów **z sektora chmielu**, o których mowa w części VI załącznika I do rozporządzenia nr 1308/2013,
- produktów **z sektora lnu i konopi**, o których mowa w części VII załącznika I do rozporządzenia nr 1308/2013,
- **buraków cukrowych**, z sektora cukru, o którym mowa w części III załącznika I do rozporządzenia nr 1308/2013,
- **liście tytoniu suszone**, z sektora tytoniu, o którym mowa w części XIV załącznika I do rozporządzenia nr 1308/2013;

3) jeżeli w skład w przypadku wnioskodawcy będącego grupą uznanej ze względu na:
   a) produkt lub grupę produktów **innych niż liście tytoniu suszone wchodzi co najmniej 10 członków** albo
   b) **liście tytoniu** suszone wchodzi **co najmniej 30 członków**;
4) jeżeli w skład wnioskodawcy będącego organizacją uznanej ze względu na produkt lub grupę produktów należących do:
   a) **sektorów innych niż sektor mleka i przetworów mlecznych**, o którym mowa w części XVI załącznika I do rozporządzenia nr 1308/2013 oraz **sektor tytoniu**, o którym mowa w części XIV załącznika I do rozporządzenia nr 1308/2013, **wchodzi co najmniej 15 członków**,
   b) **sektora mleka i przetworów mlecznych**, o którym mowa w części XVI załącznika I do rozporządzenia nr 1308/2013, **wchodzi co najmniej 25 członków**,
   c) **sektora tytoniu**, o którym mowa w części XIV załącznika I do rozporządzenia nr1308/2013, wchodzi **co najmniej 30 członków**;
5) jeżeli **co najmniej 50% produkcji każdego z producentów** wchodzących w skład wnioskodawcy w zakresie produktu lub

grupy produktów, ze względu na które został uznany, **zostało objęte dobrowolnym ubezpieczeniem, innym niż ubezpieczenie obowiązkowe**, o którym mowa w ustawie z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich (Dz.U. z 2019 r. poz. 477), **ważnym przez okres co najmniej 6 miesięcy od dnia złożenia wniosku o przyznanie pomocy**;

6) **jeżeli w planie biznesowym wnioskodawcy zostały zaplanowane do realizacji inwestycje, w zakresie których planowane są działania innowacyjne** (innowacje produktowe, procesowe, technologiczne), **a koszty tych działań dotyczą minimum 30% wartości planowanego wsparcia**;
7) **jeżeli w planie biznesowym wnioskodawcy zostały zaplanowane do realizacji działania środowiskowe, a koszty tych działań dotyczą minimum 30% wartości planowanego wsparcia**;
8) **jeżeli wnioskodawca zatrudnia** na podstawie umowy o pracę co najmniej dwie osoby na pełne etaty albo co najmniej jedną osobę niepełnosprawną w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2011 r. poz. 573, z późn. zm.).

Pomoc będzie przyznawana, jeżeli wnioskodawca uzyska minimalną liczbę punktów, jaka zostanie określona w regulaminie konkursu.

Wsparcie przyznaje się na okres 5 lat. Wysokość pomocy w danym roku prowadzenia działalności przez beneficjenta ustala się **na podstawie wartości udokumentowanych rocznych przychodów netto ze sprzedaży produktów** lub grupy produktów, ze względu na które grupa została uznana, oraz ze sprzedaży produktów przetworzonych objętych załącznikiem I do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, wytworzonych z produktów lub grupy produktów, ze względu na które beneficjent został uznany, **wyprodukowanych przez jego członków i sprzedanych kupującym niebędącym**:

- członkami beneficjenta;

- współmałżonkiem członka beneficjenta;
- podmiotami powiązanymi kapitałowo lub osobowo w sposób bezpośredni lub pośredni z członkiem beneficjenta lub jego współmałżonkiem;
- pozostawaniu w związku małżeńskim, w stosunku pokrewieństwa lub powinowactw a w linii prostej, pokrewieństwa lub powinowactwa w linii bocznej do drugiego stopnia lub w stosunku przysposobienia, opieki lub kurateli.

Wysokość pomocy wynosi odpowiednio:
- po pierwszym roku prowadzenia działalności - **10%,**
- po drugim roku prowadzenia działalności - **9,5%,**
- po trzecim roku prowadzenia działalności - **9%,**
- po czwartym roku prowadzenia działalności - **8,5%**,
- po piątym roku prowadzenia działalności - **8%**

i nie więcej niż:

100 000 euro/rok – w przypadku organizacji producentów;

60 000 euro/rok – w przypadku grup producentów rolnych (lecz nie więcej niż 6 tys. euro w przeliczeniu na jednego członka GPR).

Pomoc jest wypłacana **w formie rocznych płatności** i **obejmuje okresy kolejnych 12 miesięcy** prowadzenia działalności przez beneficjenta, licząc **od dnia uznania**. **Wniosek o płatność (Wop) składa się w systemie CSOB, w terminie określonym w umowie (obecnie było to 60 dni od dnia zakończenia każdego kolejnego okresu prowadzenia działalności przez beneficjenta)**, o którym mowa w ust. 1. ARiMR, zgodnie z rozstrzygnięciami horyzontalnymi dla PS WPR, będzie dwukrotnie wzywała do złożenia Wop.

W związku z czym, **nie będzie** dotychczasowej **możliwości**:
- jeżeli wniosek o płatność nie został złożony w terminie 60 dni, lecz został złożony przed upływem 3 miesięcy od dnia upływu tego terminu, pomoc jest wypłacana w wysokości pomniejszonej o 0,1% za każdy dzień opóźnienia;
- jeżeli beneficjent nie złoży wniosku o płatność za dany okres pro-

wadzenia działalności w terminie 60 dnia ani 3 miesięcy od upływu 60 dni, nie może ubiegać się o płatność za ten sam okres w kolejnych latach.

Pomoc jest wypłacana beneficjentowi posiadającemu uznanie w terminie określonym w regulaminie naboru wniosków.

Podstawowe obowiązki beneficjenta:

- **realizowanie planu biznesowego** w każdym roku działalności od dnia uznania oraz zrealizowania planu biznesowego w okresie 5 lat po dniu uznania;
- **przedkładanie sprawozdania z realizacji działań lub inwestycji** ujętych w planie biznesowym z każdym wnioskiem o płatność;
- **utrzymanie uznania**, w zakresie produkcji i sprzedaży produktów, ze względu na które został uznany, **przez okres co najmniej trzech lat od dnia otrzymania ostatniej płatności**;
- **umożliwienie przeprowadzania kontroli związanych z przyznaną pomocą** w swojej siedzibie oraz w miejscach prowadzenia produkcji przez jego członków w okresie objętym pomocą oraz w okresie 5 lat od dnia otrzymania ostatniej płatności;
- **przechowywanie dokumentów związanych z przyznaną pomocą** w okresie objętym pomocą oraz w okresie 5 lat od dnia otrzymania ostatniej płatności;
- **informowanie Agencji o okolicznościach mogących mieć wpływ na realizację planu biznesowego** w okresie jego realizacji, w terminie 30 dni od dnia zaistnienia tych okoliczności;
- **udostępnianie** uprawnionym podmiotom **informacji niezbędnych do przeprowadzenia ewaluacji** w okresie objętym pomocą oraz w okresie 5 lat od dnia otrzymania ostatniej płatności;
- **dokonywanie zmian w zakresie składu członkowskiego** w okresie pierwszych 5 lat po dniu uznania, wyłącznie **pod warunkiem spełnienia przez jego nowych członków wymagań określonych w warunkach dostępu do wsparcia**;
- **zachowanie** w okresie pierwszych 5 lat po dniu uznania **kryteriów**, za których spełnienie zostały przyznane punkty;

- **prowadzenie rachunkowości w sposób umożliwiający identyfikację i poświadczenie sprzedaży** produktów lub grupy produktów, ze względu na które został uznany, wytworzonych przez jego członków oraz podmioty niebędące jego członkami;
- **prowadzenie oddzielnego systemu rachunkowości albo korzystania z odpowiedniego kodu rachunkowego dla wszystkich transakcji związanych z operacją, w ramach prowadzonych ksiąg rachunkowych**, w zakresie dotyczącym zakupu i sprzedaży produktów lub grupy produktów, ze względu na które został uznany, wytworzonych przez jego członków;
- **wydatkowanie wsparcia** uzyskanego w ramach tego mechanizmu **nie później niż do końca trzeciego roku działalności beneficjenta, następującego po uzyskaniu ostatniej płatności**;
- **obowiązek przeznaczenia min. 30 % uzyskanego wsparcia na środki trwałe** - dotyczy organizacji producentów;

Dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej powinno zachęcić producentów do organizowania się w grupy lub organizacje producentów. W Polsce problem ten jest szczególnie istotny ze względu na duże rozdrobnienie rolnictwa. Średnie polskie gospodarstwo nie jest w stanie wyprodukować dużej partii jednolitego towaru, którą mogłoby samodzielnie zaoferować eksporterom, odbiorcom hurtowym bądź sieciom handlowym i dzięki temu uzyskać atrakcyjniejsze ceny.

W świetle tym, tworzenie grup producentów rolnych czy też organizacji producentów jest podstawą konkurencyjności i stanowi pierwszy krok do wzrostu koncentracji podaży koniecznej do integracji pionowej. Tworzenie różnego rodzaju organizacyjnych powiązań współpracy pomiędzy rolnikami jest wymogiem funkcjonowania na nowoczesnym rynku żywnościowym w Unii Europejskiej.

Organizowanie się producentów stanowi podstawowy warunek aktywnego udziału w rynku. Dzięki zrzeszaniu się na rynku działają nie pojedynczy, rozproszeni producenci będący tylko dostawcami!, ale duże organizacje producenckie mogące wywierać wpływ na warunki i zasady sprzedaży własnych produktów.

Literatura:

- *„Wsparcie grup producentów rolnych i organizacji producentów w ramach: PROW 2014-2020 oraz PS WPR 2023-2027", Materiały szkoleniowe, Departament Rynków Rolnych Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi Warszawa grudzień 2022;*
- *„Uznawanie grup i organizacji producentów", Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Warszawa 2021.*